

KAZA VE KADERE İMAN NEDİR?

Kader: Allah'ın ezelden ebede kadar olacak şeylerin zaman ve yerini, niteliklerini ve özelliklerini önceden bilmesi ve takdir etmesi demektir.

Kaza: Allah'ın ezelde takdir buyurduğu şeylerin zamanı gelince takdir ettiği şekilde onları yaratması demektir.

Kader konusu Allah-u Teâlâ'nın İLİM (Her şeyi bilen) , İRÂDE (Bir şeyin olmasını dileyen, takdir eden) , TEKVİN (Yaratma) ve KUDRET sıfatları ile yakın ilişkilidir, yani o yüce sıfatlardan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla kaderi inkâr eden Allah-u Teâlâ'nın bu yüce sıfatlarını inkâr etmiş olur, yani küfre düşer.

Her şeyi takdir edip yaratan Allah Teâlâ'dır. Çünkü O'ndan başka yaratıcı yoktur. Yüce Allah c.c, olmuş ve olacak her ne varsa onları önceden biliyor. Zamanı gelince onlar da O'nun bilgi ve takdirine uygun şekilde meydana geliyor. O'nun bilgi ve takdiri dışında hiçbir şey meydana gelmez. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

"Yeryüzünde vuku bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki biz onu yaratmadan önce bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır." (Hadîd suresi, ayet 22.)

"De ki Allah'ın bize yazdığından başkası başımıza gelmez. O, bizim Mevlâmızdır. İnananlar Allah'a güvensin." (Tevbe suresi, ayet 51)

İşte kader ve kaza budur. Konuyu biraz daha açmak gerekirse, varlık âleminin başlangıcından sonuna, yani ezelden ebede kadar olacak şeylerin; zamanını, yerini, niteliğini, özelliklerini, kısaca ne, nerede, ne zaman ve nasıl olacaksa, olmadan önce bunların hepsini Allah'ın bilmesine "kader" ve herşeyin zamanı gelince O'nun bilgisine uygun olarak var olmasına da "kaza" denir. Kadere halk arasında "alın yazısı" da denilir. Türkçe de bazen "Felek " kelimesi de kader anlamında kullanılır. Bu anlamda "zalim felek" demek, Allah'ın takdirini adaletsiz saymak olacağından, bilgisizce söylenmiş, küfür bir söz olur.

Kadere inanma, iman esaslarının en önemlilerindendir. Çünkü imanın diğer şartlarına sağlam olarak inanmak da, kadere inanmaya bağlıdır. Meselâ kadere inanmayan, Allah'ın herşeyi bilebileceğine de inanmamış olur.

Kader Allah'ın bilme sıfatıyla ilgili olduğu gibi, irade (dileme)ve yaratma sıfatlarıyla da ilgilidir. Yani Allah bir şeyin olmasını ya da olmamasını diler, o şeyin ne zaman ve nasıl olacağını bilir, zamanı gelince de sonsuz kudreti ile onu, önceden dilediği ve bildiği şekilde yaratır. İşte kaderi kabul etme, aslında bunları kabul etme demektir.

Kısacası, Kaza ve kader denilince akla Allah'ın İlim, İrade ve Tekvin (Yaratma) ve Kudret sıfatları gelmelidir. Allah Teala her şeyi biliyor, irade buyuruyor, yaratıyor ve O'nun herşeye gücü yetiyor.

Her şey Allah'ın dilemesiyle ve yaratmasıyla oluyor, bunda şüphe yoktur. Ancak akla şöyle bir soru da gelebilir: "Mademki her şey Allah'ın takdiri ile oluyor, o hâlde biz, yapılması emredilen şeyleri yapmadığımız, yapılmaması istenilen şeyleri de yaptığımız için neden sorumlu oluyoruz? Çünkü biz bunları Allah'ın takdiriyle yapıyor veya yapmıyoruz."

Şimdi akla gelebilen bu soruyu cevaplandıralım: Allah Teala insanları yaratmış, onlara akıl, irade ve güç vermiştir. İnsan, aklıyla ve iradesiyle iyi olanı seçmesi ve kötü olandan sakınması gerekir. İnsanın bu seçme ve sakınma gücüne "İrâde-i Cüziyye" denmektedir. Bu irade ve isteğimizi hangi tarafa sarf eder, hangi tarafı tercih edersek, Allah da onu irade ve isteğimize uygun şekilde yaratır. "Allah böyle takdir etmiş, ben ne yapabilirim? deyip de günah olan bir şeyi yapmaya kalkışamayacağımız gibi, böyle kötü bir işi yaptıktan ve mesela - Allah korusun - adam öldürdükten sonra "Ben ne yapayım, Allah'ın takdiri böyle imiş" diyerek de mazeret gösteremeyiz. Çünkü biz, yaptığımız işleri yapmadan önce de, yaptıktan sonra da kaza ve kadere isnat edemeyiz. Biz, irade ve isteğimizi o yöne sarf etmek suretiyle Allah'ın takdirinin bu şekilde tecelli etmesine sebep olduğumuzdan dolayı sorumlu oluruz. Başka bir ifade ile, Allah Teâlâ'nın ezeli ilmi ile olacak herşeyi bilmesinin, insanın tercihi/seçimi üzerinde zorlayıcı bir etkisi yoktur. Nitekim ayet-i kerimede:

" De ki: Hak rabbinizdendir. Artık dileyen iman eder, dileyen de inkâr etsin"

(Kehf,29) buyurulmuştur.

Bu hususu şöyle bir örnekle de açıklayabiliriz : Bir astronomi uzmanı, yaptığı hesap sonucu güneşin tutulacağını tespit ederek önceden haber veriyor. Günü gelince de güneş tutuluyor. Şimdi güneş, bu uzman haber verdiği için mi tutuluyor? Yoksa güneş tutulacağı için mi uzman bunu önceden tespit edip bildiriyor? Başka bir ifade ile astronomi uzmanının, güneşin tutulacağını bildirmesi mi güneşin tutulmasına sebep oluyor? Yoksa güneşin tutulacağı mı uzmanın önceden bunu, bildirmesine sebep oluyor.

Şüphesiz, güneşin tutulacağı, uzmanın bunu tespit edip önceden haber vermesine sebep olmuştur, yoksa uzman bunu haber verdiği için güneş tutulmuş değildir.

İşte, bizim yapacağımız işleri Cenab-ı Hakk'ın önceden bilmiş olması da bunun gibidir. Yani, biz, kendi irademizle yaptığımız işleri Cenab-ı Hak sınırsız ilmiyle önceden bilip takdir ediyor. Yoksa O, bildiği için biz onları yapmak zorunda kalmıyoruz. Esasen, bizimle ilgili olarak ne takdir ettiğini de bilmiyoruz. Bir şeyi yapmaya ve yapmamaya karar verirken, hiçbir baskı hissetmeden kendi hür irademizle karar veriyoruz. Misal: Kişi camiye mi yoksa meyhaneye mi gideceğini kendi hür iradesi ile karar verir.

Sonuç olarak insanların ceza ve azap görmelerine yol açıcı günahları işleyen, onları buna mecbur bırakan Allah değildir. Onlara irade, tercih, güç gibi imkanları ve kabiliyetleri veren Allah'tır. Bunları O'nun rızâsı veya gazabı yönünde kullanan, sarfeden ise insandır. Dolayısıyla da insan yaptıklarından mes'uldür.

Kaza ve Kadere İmanın Faydaları

Kaza ve kadere imanının, insan hayatı üzerinde önemli etkileri vardır. Kadere iman eden kimse sabırlı olur. Elinde olmayan sebeplerle karşılaştığı felaket ve musibetler karşısında bunalıma düşmez. Bu, Allah'ın takdiridir der ve sabreder. Kendi hatası yüzünden başına gelenlerden ise pişman olur, yanlış tutum ve davranışlarından vazgeçerek Allah'a sığınır ve O'ndan yardım ister, ümitsizliğe düşmez. (<https://www.islamveihsan.com/islamda-kader-ve-kazaya-iman.html>)

Ekli video'da Hazret-i Ömer'in (radıyallahu anh) " Ey Ömer, Allah'ın kaderinden mi kaçyorsun ?" sorusuna karşı verdiği muhteşem cevaptan bahsediliyor. Hz Ömer efendimiz'in verdiği bu cevap bizlere hayatımızda yol gösterecek çok önemli bir düsturdur:

<https://www.youtube.com/watch?v=8gyUHDcFAL8>